

УДК 338

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-290-1-5

ДОНЧАК Л. Г., ШКВАРУК Д. Г.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У статті обґрунтовано значення таких понять як «управління» та «управління фінансами», які являються основним підґрунтям для ефективного функціонування фінансової сфери країни. Охарактеризовано основні функції, що лежать на органах місцевої влади, щодо здійснення управління фінансами регіону. На основі проаналізованих даних виокремлено основні стадії здійснення управління фінансами регіону, такі як фінансове планування, стратегічне управління, оперативне управління та фінансовий контроль. Запропоновано механізм фінансування регіону, та доведено тісний взаємозв'язок основних елементів управління фінансами на регіональному рівні.

Ключові слова: управління, управління фінансами, місцеві фінанси, фінансовий контроль, механізм управління, стадії управління..

DONCHAK L., SHKVARUK D.

Vinnytsya educational-scientific institute of economy
Western Ukrainian National University

FINANCIAL MANAGEMENT AT THE REGIONAL LEVEL

The article substantiates the importance of such concepts as "management", "financial management", which are the main basis for the effective functioning of the financial sphere of the country. Financial management in the state is carried out through a system of state bodies and institutions using forms and methods of organizing management activities. As for the essence of financial management, we can say that it is a certain system of tools, methods, actions, mechanisms that ensure the effective use of financial resources to obtain the desired result.

With the conditions of decentralization of public administration, the competencies of local authorities in financial management are somewhat broader, so the article needs to be clarified. These functions are: financial control over budget expenditures and revenues of the region; performance of powers delegated by central authorities; fiscal stimulation of the region's economic development; ensuring accountability and control over the territorial community and others.

Financial management at the regional level is an important and integral part of all economic systems in the region. Based on the analyzed data, the main stages of financial management of the region, such as financial planning, strategic management, operational management and financial control. One of the main elements of financial management is financial control. Control passes through all stages of management activities, in order to compare the actual results with the planned ones. On the one hand, financial control is control over the formation, distribution and use of financial resources, and on the other hand, the final control, ie control at each stage of financial management.

The mechanism of financing the region is also proposed, and the close interrelation of the main elements of financial management at the regional level is proved, ie they act as functions that ensure effective functioning and management of the entire financial system of the region and cannot function as separate systems.

Keywords: management, financial management, local finances, financial control, management mechanism, stages of management.

Вступ. Глобалізація економічних процесів, високий рівень невизначеності, активні інституційні перетворення – все це та чимало інших об'єктивних явищ економічного розвитку країни призвели до пошуку нових методів та способів управління фінансовою діяльністю країни. Сьогодні управління фінансами, методи використання місцевих фінансових ресурсів, належний аналіз ефективності доходів та видатків потребують все нових і надійніших механізмів.

Адже на сьогоднішній день всі нормативно-правові, методичні основи здійснення фінансового управління є не досить досконалими і потребують чіткого розмежування всіх ланок взаємодії, функцій органів управління. Необхідність підвищення ефективності фінансового управління також диктується складною економічною ситуацією країни, яка потребує застосування все новітніших методів здійснення управлінської діяльності в різних сферах господарювання.

Аналіз досліджень та публікацій. Науковим обґрунтуванням вивчення процесу управління фінансами та в результаті підвищенням фінансової діяльності країни стало поштовхом для активізації дослідження в даному напрямку. Теоретичні та практичні аспекти здійснення управління фінансами на регіональному рівні висвітлені у працях багатьох вітчизняних науковців, серед яких варто відзначити таких як: Бондарук Т.Г., Кульчинський М.І., Кравченко В.І., Волохова І.С., Варналій З.С., Дегтярьова І.О., Казюк Я.М., Романюк С.А.. Та враховуючи постійний розвиток та зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі країни, виникає потреба в удосконаленні системи управління фінансами країни та регіону, враховуючи всі фактори впливу на нього та умови децентралізації влади.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретичних аспектів таких понять, як «управління», «управління фінансами», «місцеві фінанси», обґрунтування основних функцій, що лежать на органах місцевої влади, щодо управління регіональними фінансами, встановлення взаємозв'язку між всіма елементами механізму управління фінансуванням регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. За сучасних динамічних умов розвитку економіки ефективне функціонування фінансової системи країни залежить в першу чергу від правильно організації управління фінансами в державі. Розглядаючи проблему управління фінансами на регіональному рівні доцільно розглянути значення таких понять як «управління» та «управління фінансами».

Поняття «управління» використовується майже у всіх сферах наукової та практичної діяльності. В даний час поняття «управління» є багато змістовним. Так, під управлінням розуміють цілеспрямований вплив суб'єкта на об'єкт управління за допомогою певних методів та засобів задля досягнення поставленої мети.

Що стосується сутності поняття «управління фінансами», то даний термін став актуальним ще за часів отримання незалежності країни. Варто відзначити, що досі не існує єдиного трактування даного поняття. Найчастіше його використовують для характеристики процесів управління державними фінансами. Так, на думку науковців, управління фінансами – це система методів і форм організації фінансових відносин, які використовує фінансовий апарат для ефективного формування, розподілу і використання фінансових ресурсів (державних, регіональних) для отримання запланованих результатів [1, с. 199].

Заслугує на увагу точка зору науковців, які під управлінням фінансами розуміють сукупність заходів держави щодо забезпечення цілеспрямованого та безперервного функціонування фінансового механізму з метою досягнення ефективного функціонування всієї сукупності фінансових відносин та реалізації на цій основі відповідної фінансової стратегії [2, с. 286]. Отже, можна сказати, що управління фінансами – це певна система засобів, методів, дій, механізмів, які забезпечують ефективне використання фінансових ресурсів заради отримання бажаного результату.

Управління фінансами в державі здійснюється через систему державних органів та інститутів за допомогою форм і методів організації управлінської діяльності. Центральним органом державної виконавчої влади з управління фінансами є Міністерство фінансів України, яке підпорядковується Кабінету Міністрів і входить до його складу.

Розглядаючи управління фінансами на регіональному рівні, варто також розглянути зміст поняття «управління місцевими фінансами», яке є однією з основних складових ефективного розвитку регіону. Місцеві фінанси – це явище об'єктивне, оскільки для здійснення покладених на місцеве самоврядування функцій потребує наявності відповідних фондів фінансових ресурсів у їхньому розпорядженні [3, с. 135]. Важливим елементом системи управління місцевими фінансами є компетенція місцевих органів влади.

Так, Кравченко В.І. розкриває сутність управління місцевими фінансами саме через компетенції місцевих органів влади, під якими розуміє коло повноважень, якими вони наділяються законом для виконання покладених на них функцій. Компетенція місцевих органів влади в галузі фінансів є важливою складовою системи управління місцевими фінансами і значною мірою визначає його характер [4, с. 122]. Але поряд з цим варто зазначити, що з умовами децентралізації державного управління компетенції місцевих органів щодо управління фінансами є дещо ширшими, тому потребують певного уточнення. В даному випадку варто виділити основні завдання місцевих органів влади щодо здійснення управління регіональними фінансами, а саме:

- 1) фінансовий контроль за бюджетними видатками та доходами регіону;
- 2) виконання повноважень делегованих центральними органами влади;
- 3) фінансове стимулювання розвитку економіки регіону;
- 4) забезпечення підзвітності та підконтрольності територіальній громаді;
- 5) складання та виконання місцевих бюджетів, забезпечення контролю за цільовим, раціональним, економічним і ефективним використанням бюджетних коштів;
- 6) інші завдання пов'язані з управлінням та використанням фінансів регіону.

На регіональному рівні управління фінансами здійснюється Департаментом фінансів, обласними радами, облдержадміністраціями, місцевими органами влади та іншими виконавчими органами. З початком децентралізації органи управління фінансами регіону стали наділятися повноваженнями, які раніше мали лише органи державної влади, тобто місцеві органи можуть незалежно, самостійно, цілеспрямовано використовувати власні фінансові ресурси, розподіляти їх та залучати в ті області економічної діяльності, які на думку відповідних органів цього потребують.

Управління фінансами на регіональному рівні є важливою і невід'ємною складовою у всіх економічних системах регіону. Тому необхідно слідкувати за основними стадіями здійснення управління фінансами. Доцільно виділити наступні стадії такі, як фінансове планування, стратегічне управління, оперативне управління та фінансовий контроль [5, с. 258]. Однією з основних стадій управління фінансами виступає фінансове планування, яке охоплює процес визначення обсягів фінансових ресурсів, формування напрямів їх використання, а також забезпечення регіону необхідними джерелами фінансування.

Що стосується стратегічного управління, то це поняття являє собою певні довгострокові цілі фінансової діяльності регіону, вибір найефективніших шляхів їх досягнення. На сьогоднішній час стратегічне планування управління фінансами є не досить актуальним, адже швидкі зміни економічного, соціального, фінансового стану країни не дають можливості розглядати перспективи регіону на більш ніж декілька років.

Наступною стадією забезпечення ефективного управління фінансами регіону є оперативне управління. Це комплекс заходів спрямованих на виконання фінансового плану регіону. Дана стадія має за

мету своєчасно мінімізувати витрати і отримати максимальний результат, за рахунок зміни фінансових відносин. Оперативне управління фінансами в Україні здійснює фінансовий апарат регіону, який включає фінансові органи та інститути.

Також важливою стадією управління фінансами є фінансовий контроль. Він проходить через всі стадії управлінської діяльності, з метою порівняння фактичних результатів із запланованими. З одного боку, фінансовий контроль – це контроль за формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, а з іншого, підсумковий контроль, тобто контроль на кожній стадії управління фінансами.

Важливими умовами існування системи державного фінансового контролю є її єдність, незалежність та цілісність, взаємодія органів, що входять до системи, та узгодженість їхніх дій гарантуватимуть максимальну прозорість руху державних коштів, об'єктивне й усебічне інформування, а також належний контроль над усуненням порушень та реалізацією пропозицій [6, с. 187].

В умовах децентралізації при здійсненні фінансового контролю варто наголошувати на те, що органи контролю, як державні, так і регіональні, повинні чітко мати межі розподілу своїх функцій та слідкувати за виконанням всіх стадій управління фінансами в межах дії свого впливу. Це дозволить зменшити кількість непотрібних перевірок, та збільшити цілеспрямований вплив на фінансову політику регіону. В сучасному світі здійснення контролю за використанням фінансових ресурсів є досить результативним та ефективним з використанням новітніх інформаційних технологій, які дають змогу зменшити витрати часу на здійснення контролю, а також отримати більш достовірну інформацію.

Формування системи ефективного використання фінансових ресурсів неможливе без взаємодії елементів його механізму. Варто відмітити, що зміна методів та способів управління фінансовою діяльністю пов'язана з особливостями сучасного етапу розвитку економіки, а саме з переходом до інформаційної економіки. Механізм управління фінансуванням регіону повинен характеризуватись системністю та взаємоузгодженістю, а також включати багаторівневість структури управління. Для забезпечення ефективного управління фінансами потрібно в першу чергу прослідкувати як формуються фінанси регіону, на що спрямовані видатки, а також чинники впливу на фінансування регіону (рис. 1).

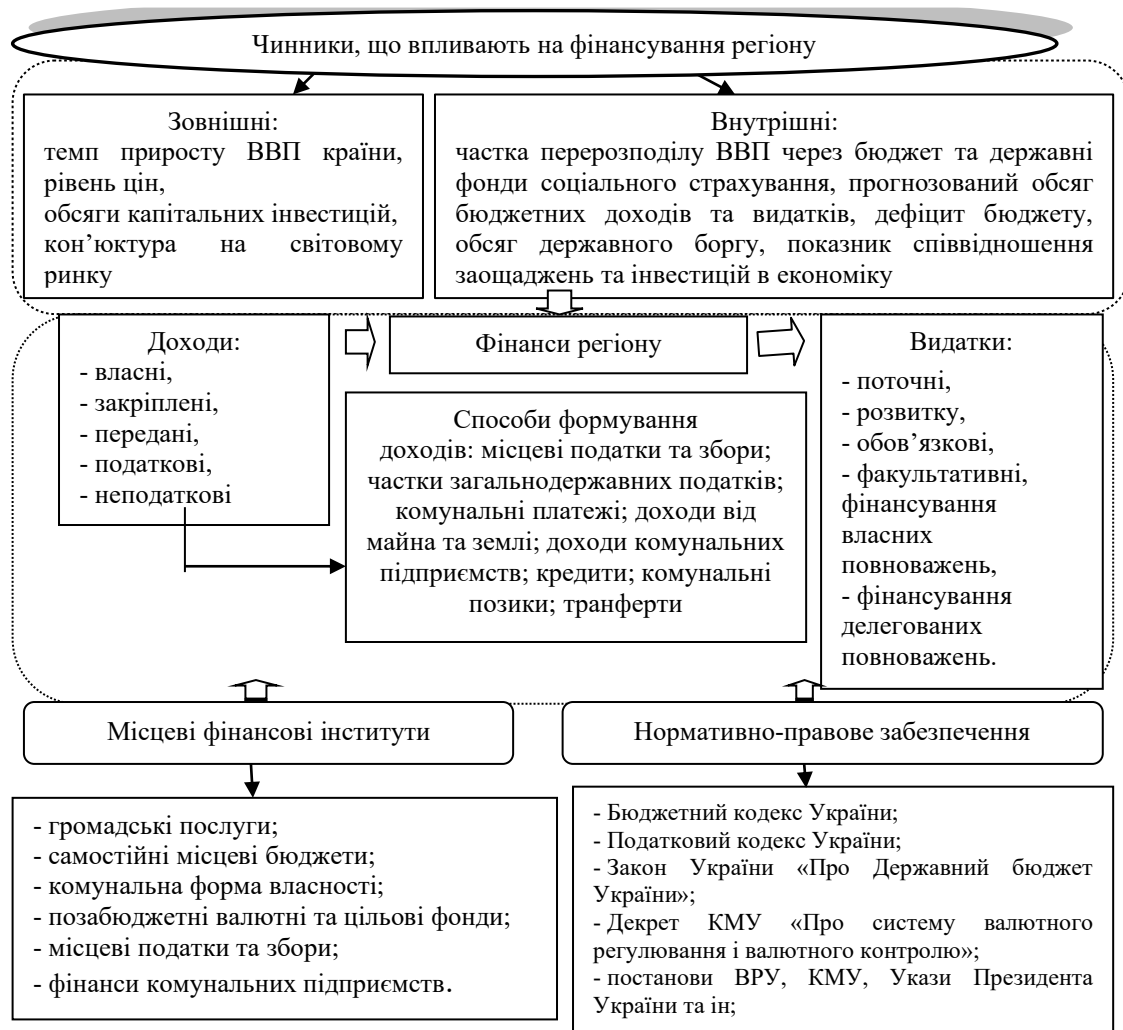

Рис. 1. Механізм управління фінансуванням регіону

Джерело: власні дослідження автора

Особливість даного механізму полягає в тому, що управління фінансами варто розглядати як систему, і як процес. Тобто, всі елементи механізму взаємозалежні один від одного, і не можуть функціонувати як окремі системи, і відповідно, ці ж елементи виступають функціями, які забезпечують ефективне функціонування і управління всієї фінансової системи регіону.

Висновки. Підсумовуючи вище викладене, варто підкреслити, що управління фінансами на регіональному рівні являє собою систему певних заходів, механізмів та способів ефективного використання фінансових ресурсів регіону. В першу чергу потрібно звертати увагу місцевим органам влади на виконання своїх функцій, адже сьогодні з умовами переходу на децентралізацію публічної влади, необхідно чітко знати свої обов'язки та контролювати лише свій сегмент діяльності, щоб не повторювати фінансовий контроль на всіх рівнях управління. Варто, також прослідковувати взаємозв'язок між всіма елементами механізму фінансування регіону, так як вони тісно пов'язані між собою, і варто розглядати їх як одне ціле всієї фінансової системи.

Література

1. Бондарук Т.Г. Особливості управління місцевими фінансами в Україні. Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 6.(121). С. 198-201.
2. Кульчицький М.І. Управління фінансами і фінансовий контроль на регіональному рівні. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 3. С. 285-288.
3. Казюк Я.М. Механізми формування та реалізації державного управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні: монографія. Херсон, 2014. 426 с.
4. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України: навч. посіб. Київ: Знання, КОО, 1999. 487 с.
5. Варналій З.С. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія. Київ: НІСД, 2007. 820 с.
6. Романюк С.А. Децентралізація: теорія та практика застосування: монографія. Київ, 2018. 216 с
7. Волохова І.С. Місцеві фінанси України в умовах децентралізації. Автореф. дис. д.е.н. Одеса: ОНЕУ, 2015. 37 с

References

1. Bondaruk T.H. Osoblyvosti upravlinnia mistsevyh finansamy v Ukraini. Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini, vol. 6.(121), 2011, pp.198-201.
2. Kulchytskyi M.I. Upravlinnia finansamy i finansovy kontrol na rehionalnomu rivni. Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia. 2017. № 3. pp. 285-288.
3. Kaziuk, Ya.M. Mekhanizmy formuvannya ta realizatsii derzhavnoho upravlinnia biudzhethnymy resursamy na mistsevomu rivni. Kherson, Ukraine, 2014, 426 p.
4. Kravchenko V.I. Mistsevi finansy Ukrainy. Kyiv : Znannia Ukrainy Znannia, 1999, 487 p.
5. Varnalij Z.S. Derzhavna rehionalna polityka Ukrainy: osoblyvosti ta stratehichni priorytety. NISD, Kyiv, Ukraine, 2007, 820 p.
6. Romaniuk S.A. Detsentralizatsiia: teoriia ta praktyka zastosuvannya: monohrafiia. Kyiv, 2018. 216 p.
7. Volokhova I.S. Mistsevi finansy Ukrainy v umovakh detsentralizatsii. Avtoref. dys. d.e.n. Odesa: ONEU, 2015. 37 p.

Надійшла / Paper received: 02.02.2021

Надрукована / Paper Printed : 05.03.2021